

14. Oct. 1843

FACTS

Date:

14. Oct. 1843

Page number:

Dagbog B, side 59-63

TRANSCRIPTION

14 October

Jeg læser i "Enten-eller";¹ thi at læse den igjennem vil vist langt overstige min Taalmodighed, ikke at tale om den Vanskelighed jeg have ved at forstaae Bogen. Det er den første Deel, jeg har, og jeg maa høilig forbauses over den Styrke i Tanken, der kan heelt igjennem holde Forfatteren paa et forrykket om ikke forrykt Standpunct. Det forekommer mig imellem som en vanvittig Fornuft; men jeg kan ikke nægte, at der deri hist og her er en Storhed, som forbauser, saaledes maa jeg her afskrive

•60• Slutningen af et Stykke, han kalder: "den Ulykkeligste" – Først siger han: "Vilde jeg derimod tænke mig et Menneske, der selv ingen Barndom havde havt, da denne Alder var gaaet ham forbi uden egentlig Betydning, men som nu f. Ex. ved at blive Lærer for Børn opdagede alt det Skjønne, der ligger i Barndommen, og som nu vilde erindre sin egen Barndom, altid stirre tilbage paa den, saa var han vel ret et passende Exempel. Baglænds vilde han da komme til at opdage Betydningen af det, der for ham var forbi, og som han dog vilde erindre i sin Betydning. Tænkte jeg mig et Menneske, der havde levet uden at fatte Livets Glæde eller dets Nydelse, og som nu i sit Dødsøieblik fik Øie derfor – tænkte jeg mig at han ikke døde, hvilket vilde være det Heldigste, men levede op igjen uden derfor at leve om igjen, saa vilde han vel kunne komme i Betragtning, hvor der blev Spørgsmaal om, hvo der var den Ulykkeligste.

Haabets ulykkelige Individualiteter have aldrig det Smertelige ved sig som Erindringens. De haabende Individualiteter have altid en mere glædelig Skuffelse. Derfor vil den

•61• Ulykkeligste altid være at søge blandt Erindringens ulykkelige Individualiteter." –

Derpaa gjennemgaaer han en Deel Ulykkelige, hvoriblandt ulykkelige Elskerinder, Hjob, den forlorne Søns Fader o s v. Ingen af dem kan fortjene Navn af: den Ulykkeligste – "Thi der staaer han, Udsæendingen fra Sukkenes Rige, Lidelsernes udkaarne Yndling, Sorgens Apostel, Smertens tause Ven, Erindringens ulykkelige Elsker, i sin Erindren forvirret af Haabets, i sin Haaben skuffet af Erindringens Skygger. Hans Hoved er besværet, hans Knæ er slappet, og dog hviler han sig kun paa sig selv. Han er mat og dog hvor kraftfuld, hans Øie seer ikke ud til at have udgydt, men drukket mange Taarer, og dog flammer der en Ild deri, der kunde fortære hele Verden, men ikke en Splint af Sorgen i hans eget Bryst; han er bøiet og dog varsler hans Ungdom ham et langt Liv, hans Læbe smiler af den Verden der misforstaaer ham. Staae op, kjære , bøier Eder, Sorgens Vidner, i denne høitidelige Time. Jeg hilser Dig, store Ubekjendte, •62• hvis Navn jeg ikke veed, jeg hilser Dig med Din Hæderstitel: den Ulykkeligste! Vær hilset her i Dit Hjem af de Ulykkeliges Menighed, vær hilset ved Indgangen til den ydmyge lave Bolig, der dog er stoltere end alle Verdens Paladser. See, Stenen er væltet fra, Gravens Skygge venter Dig med sin liflige Kjølighed. Dog Tiden er der maaskee

ikke endnu, lang maaskee Veien; men vi love Dig oftere at forsamles her for at misunde Dig Din Lykke. Saa modtag da vort Ønske, et godt Ønske: gid Ingen maa forstaae Dig, men Alle misunde Dig; gid ingen Ven maa slutte sig til Dig, gid ingen Pige maa elske Dig, gid ingen hemmelige Sympathi maa skue Din eensomme Smerte; gid intet Øie maa udgrunde Din fjerne Sorg; gid intet Øre maa opspore Dit lønlige Suk! Eller forsmaaer Din stolte Sjæl sligt medlidende Ønske, foragter den Lindring, saa gid da Pigerne maa elske Dig, gid de Frugtsommelige i deres Angst maa tye til Dig, gid den Døende maa søge Trøst hos Dig, gid de Unge maa slutte sig til Dig, gid Mændene maa bygge paa Dig, gid Oldingen maa •63• gribe efter Dig, som efter en Støttesav – gid den hele Verden maa tro: at Du er i stand til at gjøre den lykkelig. Saa lev da vel Du den Ulykkeligste! Dog, hvad siger jeg: den Ulykkeligste, den Lykkeligste burde jeg sige, thi dette er jo netop en Lykkens Gave som Ingen kan give sig selv. See Sproget brister og Tanken forvirres; thi hvo er vel den Lykkeligste uden den Ulykkeligste, og hvo er vel den Ulykkeligste uden den Lykkeligste, og hvad er Livet andet end Afsindighed, og Troen end Daarskab, og Habet end Galgenfrist, og Kjærlighed end Eddike i Saaret. Han forsvandt, og vi staae atter ved den tomme Grav. Saa ville vi da ønske ham Fred og Hvile og Lægedom, og al mulig Lykke, og en snar Død, og evig Forglemmelse, og ingen Hukommelse, at end ikke Mindet om ham skal gjøre en Anden ulykkelig. Staaer op, kjære ! Natten er forbi, Dagen begynder atter sin utrættede Virksomhed, aldrig, som det synes, kjed af, evig og evig at gjentage sig selv.” –
Søren Kierkegaard

¹ Søren Kierkegaards Enten-Eller var udkommet otte måneder forinden, 20. februar 1843.

^{6.}
Løt Lyr og Fjergl har Klader; om Fødem maa de gaa;
De søge glad og lystelig de finde.
Som Fjergl troster Assanker inden at saa:
Som Nuth gaar til Møsten fattig Grunde.

^{4.}
Nu frjedes rige Bønder og Fattigmander glad:
Blos Gaad, paa Taft staae Markens Noie Stakke.
Dag storf bliver Gladen i Trølsrens Stad,
Naar erft i Møstens Herre takke.

B. L. Ingemann. -

14 October

Jeg læser i „Enten - eller“; thi at læse den
igjennem vil vist langt overstige min
Taalmodighed, ikke at tale om den Van-
skelighed j har ved at forståe Bogen.
Det er den første Deel, j har, og j maa her-
lig forbauses over den Stykke i Tanken, der
kan heelt igjennem holde Forfatteren paa
et forrykket og ikke forrykt Standpunkt.
Det forekommer mig imellem som en van-
vittig Fornuft; men j kan ikke nægte,
at der deri liist og her er en Sterked, som
forbauses, saaledes maa j her afskrive

Slutningen af et Stykke, han kaldte: "den Ulykkeligste". Først siger han: "Vilde jeg derimod tænke mig et Menneske, der selv ingen Barndom havde haft, da denne Alder var gaaet ham forbi uden egentlig Betydning, men som nu f. Ex. ved at blive Lærer for Børn opdagede alt det Skønne, der ligger i Barndommen, og som nu vilde erindre sin egen Barndom, altid stire tilbage paa den, saa var han vel et passende Gjenstand. Baglænde vilde han da komme til at opdage Betydningerne af det, der for ham var forbi, og som han dog vilde erindre i sin Betydning. Tænkte jeg mig et Menneske, der havde levet uden at fatte Livets Glæde eller dets Nødsid og som nu i sit Dødsøjeblik fik sig derfor - Tænkte jeg mig at han ikke døde, hvilket vilde være det kældigste, men levede op igjen uden derfor at leve om igjen, saa vilde han vel kunne komme i Betragtning, hvor der blev Spørgsmaal om, hvor der var den Ulykkeligste.

Plakets utydelige Individualiteter have aldrig set Smertelyst ved sig som Erindringer. De haabende Individualiteter have altid en mere glædelig Skæffelse. Derfor vil den

Migsteligst altid være at søge blandt Erindringerne
ulykkelige Individualiteter." —

Indpaa gjenneengaaer han en Sæt Ulykkelige,
hveriklandt ulykkelige Elskerinder, Kjøb,
den forlorte Søn's Fader o.s.v. Ingen af dem
kan fortjene Navn af: den Ulykkeligste —

"Her der staaer han, Midsendingen fra
Lukkenes Tige, Lidelsernes vidvarende Udfordring,
Lorgen's Apostel, Smertens Tause Væv, Erin-
dringerne's ulykkelige Elsker, i sin Erindren
forvirret af Slachets, i sin Placering skuffet
af Erindringerne's Skygger. Hans Hoved er
hervædet, hans Knoe er slappet, og dog hvil-
ler han sig kun paa sig selv. Han er mat
og dog naar Kraftfuld, hans Pien seer ikke
ind til at have indgydt, men Smilket mange
Taarer, og dog flammer der en Alderi,
der kunde fortælle hele Verden, men ikke en
Splint af Lorgen; hans eget Brjst; han
er hvilet og dog varstet hans Ungdoms haar
et langt Liv, hans Løbe smiler ad den Verden
der nu's forstaaer ham. Staaes op, Kjære
Kjære Edes, Lorgen's Vidner, i denne
körtidlige Time. Jeg vil se dig, store Uly-
kkelige,

Hver Naam j. ikke veed, j. skillev Dig med
 Din Kladers titel: den Mlykkeligste! Værløst
 her: Dit Kjem af de Mlykkelige Menighed, værløst
 ved Gud gangen til den ydmyge lave
 Palis, der dog er stattere end alle Herrens
 Paladser. Se, Steen er vattet fra, Gravens
 Skjæppe venten Dig med sin liflige Kjølighed.
 Dig Tiden er der maaskee ikke endnu, lang maa
 skee Veien; men vi love Dig oftere at ferse
 les her for at mi'sinde Dig din Rjke. Saa maa
 tog de vort Onske, et godt Onske: gid Ingen
 maa forstaa Dig, men Alle mi'sinde Dig;
 gid Ingen den maa slutte sig til Dig, gid Ingen
 Rige maa elske Dig, gid Ingen hemmelig
 prathi maa skue din eensomme Smerte;
 gid intet Dre maa udgrunde Din fjine Drog;
 gid intet Dre maa opsone dit lonlige Lue;
 Eller forsmaaen Din stulte Spil slygt medhede
 de Onske, foragten den Hindring. Saa gid de Pi-
 gner maa elske Dig, gid de Frugt sammelig
 i deres Angst maa tyge til Dig, gid den Do-
 ende maa sige Trost her Dig, gid de Muge
 maa slutte sig til Dig; gid Mændene
 maa bygge paa Dig, gid Aldingen maa

63

gribe efter Dig som efter en Slottestav — og
som hele Verden maa tro: at Du er i stand til at
gjøre den lykkelig. Saa lev da vel Du den Mlyk-
keligste! Dog, hvad siger jeg: den Mlykkeligste,
den lykkeligste kunde jeg sige, thi dette er jo net-
op en lykkes Gave som Ingen kan give sig selv.
Jeg sprogst brister og Tanken forsvinder; thi
hvad er vel den Lykkeligste uden den Mlykkeligste,
og hvo den Mlykkeligste uden den Lykkeligste; og
hvad er andet end Afsindighed, og Traer
end Laarskab, og Maaske end Galgenfrist,
og Kjeerlighed end Eddike i Saaret.
Min fjerde, og i stand atter ved den tene
grav. Saa ville vi da ønske ham Fred og Blide
og Lagedom, og al mulig Lykke, og en snar
Død, og evig Forglemmelse, og ingen Skrik-
melse, at end ikke Mindet om ham skal gøre
en Anden ulykkelig.
Staar op, kjære
Matter er færdig, Dagen begynder atter sin ubrot-
tede Virksomhed, aldrig, som det synes, kjed
af, evig og evig at gjentage sig selv. —
I den Kirkegaard (P.)